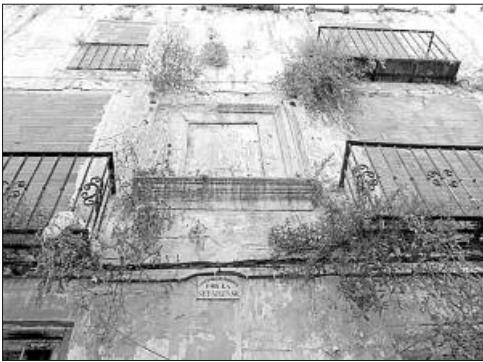

Dos fotografies de la façana de la casa dels Morales, hui ja inexistent per l'enderroc executat.

QUE LA DESTRUCCIÓ DE LA CASA DELS MORALES SIGA L'ÚLTIMA

El autor explora la història de la casa de Xàtiva que aquesta setmana ha estat de trista actualitat per l'enderroc de la seua façana tot i tractar-se d'un edifici protegit

Espai obert

Mariano González Baldoví

Exdirector del Museu de l'Almodí

No per esperat i inevitable ha estat menys dolorós i simbòlic l'enderrocament de la Casa dels Morales del carrer Engai començat fa dos dies, i en el moment que escric, a punt d'acabar. Amb ella cau un altre passatge de la nostra història, casolana, com és la de cada ciutat, sense que cap instància, al llarg de la seua prolongada agonia, alçara la veu en el seu favor.

Vicent Morales Rovira es va establir en San Felipe procedent de la Vila Joiosa, on la seua família havia recalat tres segles abans. Pertanyia a un llinatge antic originari de terres sorianes, on encara són recordats, fecund i nombrós, escampats per Castella, Andalusia, Extremadura i Cuba, i format per guerrers, cortesans, cavallers i homes de lletres. En 1747, amb vint i dos anys, ja vivia entre nosaltres, i li encomanaren intervenir en la subhasta i aval de la construcció de la font de davant l'Hostal del Sol propietat de **Tomàs Cebrià Llinàs de Terrassa**, fet en el solar de l'antic hort heretat de les germanes **Lluïsa i Margarita Vanyó**, conegudes com les Vanyones, la primera de les quals era avantpassada de Tomàs. Tot seguit passà les pràctiques preceptives en la notaria de **Lluís Meliana Irlles**, fins que el 1754 va obtindre del Rei el títol de notari que el facultava per exercir. Ja consolidat en la professió més lucrativa i de major prestigi en la societat coetània, es va casar amb l'heretara d'un ric terratinent de Rafelguaraf, i va alçar casa al carrer Engay, baixant a mà dreta, just en la frontera del territori de la parròquia de Sant Pere. Bona casa de grans balcons de grans fulles, ampits de forja i sotabalcons i mamperlans de taulers barrocs. En la façana un retaule ceràmic, espoliat fa tants anys que no l'hem conegut, probablement amb un Sant Vicent o un sant Antoni de Pàdua, els dos sants de devoció familiar. Al llindar de la portada de pedra, el blasó del llinatge, d'excel·lent talla i agilitat rocalles. Com era costum, si hi havia motiu, va demanar ser inscrit en la matrícula de nobles de la ciutat, perquè eixe reconeixement oficial li permetia no pagar certs impostos, li atorgava prerrogatives

de naturalesa social, i el facultava per ocupar regidories reservades a dit estament. Però l'ajuntament, que no volia perdre un contribuent, va presentar plet en la Real Audiència, cosa molt usual, per a que Vicent demostrara pertànyer a la noblesa, i cas contrari que pagara impostos. Això era el 1767, i va guanyar l'interessat.

El seu fill, **Juan Bautista Morales Engo**, també notari, va ocupar nombrosos càrrecs en Xàtiva-San Felipe: *diputado del común, tesorero de la Casa de Caridad, Comisario de la Real Caja* durant la desamortització de **Godoy**, majordom de la confraria de l'Ecce Homo, càrrec que va quedar vinculat als Morales fins l'any 1930 i, finalment, primer *regidor noble perpetuo por juro de heredad* en substitució del Duc de Berwick-Alba. De la casa del carrer Engay eixiren, entre altres personatges, **Vicente Ignacio Morales Engo**, alcalde major i Corregidor de Castelló de la Plana i **Pedro Nolasco Morales Mora**, alcalde constitucional de Xàtiva i diputat de la província de Xàtiva en 1821, així com una interessant nòmina de generals i coronels isabelins i carlins.

► **L'escut, en una altra casa.** Sabem que a mitjans del segle XIX encara hi vivia la família originària, però d'època posterior no en tenim notícies fins farà uns quaranta anys, o poc més, en que sentírem dir que era una vaqueria. Vegeu com s'esmuny la història, i com aquesta casa ben bé podria erigir-se en metàfora del davallament de la ciutat a l'infern de la vulgaritat i la insignificança. Va ser aleshores que va haver una transacció simbòlica, per la qual, una descendent d'aquell notari de la Vila Joiosa va aconseguir comprar al amo del palau condemnat l'escut de la façana, el qual es conserva sobre la porta de la casa gran de la plaça d'Urios.

Fa molts anys que estava abandonada, espoliada i amb els balcons oberts, esperant l'oportunitat de caure sense caldre espentes, com la poma de **Newton**, i com la Física no varia les seues lleis, va arribar un moment en que la nau cruixia tan a punt d'enfonsar-se, que no va haver mes remei que enderrocar l'interior i paredar els balcons per tal que la façana no vinguer a terra. Així la retratàrem en 2013, i hui, dimecres 30 de setembre, de nou, hem fotografiat com l'enderrocaven. És hora d'alçar la veu i dir prou. És hora que es reforcen les teulades i es tanquen els balcons del palau dels Llaudes de la Corretgeria, del palau dels Sanç de la Llosa al carrer de Montcada, per dir-ne dos. És hora que les autoritats controlen aquestes manobres tendents a burlar la llei i frenen la destrucció del patrimoni de tots, de la memòria d'una ciutat castigada en excés.

Tres detenidos por el asalto a cuatro casas en Ontinyent y Agullent

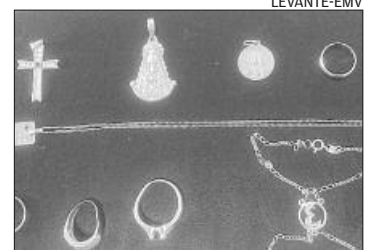
► Los sujetos aprovechaban la ausencia de los moradores de las viviendas para forzar la entrada

LEVANTE-EMV ONTINYENT

La Guardia Civil ha detenido a tres hombres por su presunta implicación en cuatro robos con fuerza denunciados en viviendas de Ontinyent y Agullent en el marco de la denominada «Operación Kukool». Los arrestados, a quienes los agentes intervinieron joyas por valor de 6.000 euros, supuestamente accedieron a los domicilios escalando la fachada y forzando puertas y ventanas, según han precisado fuentes de la investigación.

A los tres sujetos se les atribuye la autoría de unos hurtos que originaron «gran alarma social» entre los vecinos de la Vall d'Albaida. Los presuntos ladrones actuaban por las tardes, aprovechando la ausencia en ese momento de los moradores de las casas, que se ubican en diseminados. Trepano por las fachadas de las mismas accedían al interior de los domicilios empleando herramientas para forzar los accesos. Una vez dentro, orientaban todos sus esfuerzos a apropiarse de todo el dinero y las joyas posibles, que después intentaban vender con rapidez en el mercado negro.

El operativo se inició el pasado mes de septiembre con la deten-

Joyas recuperadas tras los robos.

ción de dos jóvenes de 22 y 24 años en la localidad de Gandia, sorprendidos cuando se disponían a vender las joyas sustraídas.

Alarma en Ontinyent

Posteriormente, a finales de ese mes, los agentes de la Guardia Civil arrestaron en Ontinyent a otro hombre de 31 años, presunto cómplice de los anteriores e implicado en los mismos hechos. Después de ser devueltos los objetos incautados a sus propietarios, los detenidos han pasado a disposición del juzgado de 1ª Instancia e Instrucción de Ontinyent.

La alarma está instalada en el diseminado de esta localidad después de que, la noche del 25 al 26 de septiembre, tres encapuchados asaltaran de forma violenta cuatro casas mientras sus moradores se encontraban dentro.

Apoyo para las señalizaciones de Biodivers en Carrícola

LEVANTE-EMV CARRÍCOLA

El Patronato Provincial de Turismo, València Terra i Mar, colabora con el Ayuntamiento de Carrícola en la señalización de los recursos turísticos del espacio de arte medioambiental Biodivers Carrícola. La diputada de Turismo, Pilar Moncho, y la alcaldesa de Carrícola, Susana Cháfer, han firmado recientemente el convenio de pro-

moción turística. Moncho ha destacado que este convenio permite «además de potenciar los espacios naturales y turísticos de Carrícola, sensibilizar a los visitantes en la conservación de la naturaleza y del medio ambiente. La Diputación y el Patronato tiene que estar al lado de municipios como Carrícola que cuenta con menos de cien habitantes y ayudarles», destacó.

Degustacions

Als estands de l'organització es poden adquirir tiquets al preu de 5 € que inclouen 6 degustacions i un obsequi per a provar tots els productes.

Productes Tradicionals

Per la compra de productes d'elaboració pròpia o elaborats en la Poble del Duc, així com Productes del sector Comercial, s'entregarà un "vale" que es podrà canviar per un regal en l'estand de l'organització durant els dies de Fira.

Informació en l'estand de l'ajuntament de la Poble del Duc (www.lapobladelduc.com). Telèfon 962250066.

Recinte Firal: Plaça de l'església, carrer Nou, carrer Guadec, Plaça de la Vila, carrer Soriano, carrer Sant Cristòfol, plaça Independència, carrer Sant Francesc, plaça Lluís Guàrdia, carrer Ausiàs March, carrer Gandia.

Horari apertura expositors
Divendres 2 d'Octubre: 20:00 - 23:00
Dissabte 3 d'Octubre: 10:00 - 14:00 / 17:00 - 22:00
Diumenge 4 d'Octubre: 10:00 - 14:00 / 17:00 - 22:00

www.lapobladelduc.com

L'Ajuntament de La Poble del Duc vol agrair la col·laboració de totes les persones, comerços, professionals, entitats i Associacions que han fet possible la celebració de la 10ª Fira comercial de La Poble del Duc.